

ისტორია

მ. თაყაიშვილი
აკადემიის ნამდვილი წევრი

მხატვრული ნაქარგობანი იკორთის ტაძრიდან

ქვემოთ აღწერილი ნაქარგობანი 1910 წელს ჩამოვიტანე იკორთის ტაძრიდან და გადავეცი საეკლესიო მუზეუმს. ახლა ყველა ინახება მეტეხის ხელოვნების მუზეუმში.

I. დაფარნა

დაფარნა ნაქარგია ატლასზე, სირმითა და აბრეშუმით; ერთობ ლამაზი ნახელავია (იხ. სურ. 1). შუაში წარმოდგენილია ჯვრის მსგავსი ვაზი, რომელიც ფართოდ არის განშტოებული. ამ შტოებზე გამოხატულია სტილიზებული ვაზის ფოთლები და ყურძნის მტევნები. აშიები შემკობილია ბალახოვან-ყვავილოვანი ორნამენტით. ჯვრის ბოლოში ოთხპკარიანი ასომთავრული წარწერაა, ხოლო მის ქვემოთ, აშიაზე—სამპწკარიანი. ეს წარწერები ასე იკითხება:

„დიდო მთავრო იკრს

აო

შეიწირეთ მცირე მწვლილი.
წ. სასუფეველისა შენის
აგან ნუ ჯვებულ ყოფთ
ფუ ერისთვის დას სალომეს“

თქ 622/3

უქარაგმოდ:

„დიდო მთავრო იკორთისაო, შეიწირეთ მცირე ესე მწვლილი. სასუფეველისა შენისაგან ნუ ჯვებულ-ყოფთ ფუ ერისთვის დას სალომეს“.

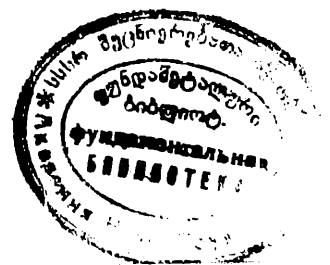
ძნელი სათქმელია, თუ რა სახელი იგულისხმება ქარაგმით წარმოდგენილ „ფუ“ ასოებში. ხელობისა და დამწერლობის მიხედვით ეს დაფარნა XVII საუკუნეს უნდა ეკუთვნოდეს.

II. ოთხი საფლავის საფარი

№ 1.

საფარი გამოჭრილია ეოლოსფერი ხავერდისაგან; მოქარგულია ფრიად მდიდრულად და ლამაზად, ოქრომკედითა და სირმით (სურ. 2). შუაში გამოხატულია ქართულად შემოსილი გვირგვინოსანი, მშვენიერი ახალგაზრდა ქალი, რომელსაც გრძელი ნაწნავეები მკერდსა სცემს. მის ქვემოთ, აშიაზე, სიკვდილის სიმბოლოა: თავის ქალა და ერთმანეთზე გადაჯვარედინებული ცელი და ძვალი. აშიას ამკობს კლაკნილი ვაზები, ფურცლებითა და მტევნებითურთ. ქვემოთ ხუთპკარიანი მხედრული წარწერაა:

„1. სჭურიტეთ ლმობით გი მხილველნო ყუბ-ვილოვნებისა ჩემისა მოსხლუასა, რომელიცა ვიყავ ღენერალ

2. მაიორის თავადის თამაზ ორბელიანის ასული ნინა, შობითგან წლისა 19-ისა და მეუღლე

3. თავადის იოანე ერისთავისა, რომელმანცა დაუტევე მშობელნი ძმანი და დანი გოდებით. გარნა აწ დედა ჩემი კნეი

4. ნა ქეთევან შეიქმს სახისა ჩემისა ნიშანსა და თქვენ მხილველნო ჰყავთ ოხა წე

5. ღრისა და შენ ზი ღო შეაცურევე ნაწლევი მშობელისა ჩემისა და განმისვენე მართალთა თანა. სეკდემბერისა ვ ჩყკზ“ (ე. ი. 1827 წლის 6 სექტემბერს. ე. თ.).

№ 2.

საფარი წითელი ატლასისაა, მდიდრულად მოქარგული ოქრომკედითა და სირმით (სურ. 3). შუაში გამოხატულია ქართულად შემოსილი გვირგვინოსანი ქალი; მის ზემოთ—ფრთოსანი ანგელოზი; ქვემოთ—სიკვდილის სიმბოლო: მწოლარე ზონჩხი, რომელსაც მარჯვენა ხელით ცელი უჭირავს. ფართო აშიები ფოთლოვანი ორნამენტითა შემკული. ქვემოთ 7-პწკარიანი მხედრული წარწერაა:

„1. ეჰა მხედნო ჰსჭურეთ ღმობით უწყალოსა სიკუდილისა მანგლისა მიერ დაზრულსა ახალ ყვაილოვნებისა ჩრისა

2. მოსხვლასა რჩი ვიყავ თავადის დავით აბაშოვის ასული თამარ და მეუღლე პოდპოლკოვნიკის და კავალერის თავადის

3. ქსნის ერისთვს ძის მირმანოზისა მშობელნი უმემკვიდრონი ჰყოფდენ ხედვთა ჩრითა შუ(ე)ბასა. და დაუტევე სახუგეშოდ

4. მათდა ასული ჩი წლისა. ა. გარნა აწ სახმილ მგზებარეობით შემწუარ ქმნილი დედა მუხრანის ბატონის

5. სვიმონის ასული სალომე შემიქმს შწრბისა (შვენიერებისა) ჩეწსა აჩრდილებრისა საღსა ნიშანსა. და თქნ ეპიტაფისა ამისა ჩრისა მხილველნო ჰყავით

6. ოხაჲ წე ღრისა და შენ ზი ღო შეაცურევე ნაწლევი მშობლისა ჩრისა და განმისუწნე საყოფელისა მართალთასა. შობითგან წლისა ით აღვესრულე წელსა ჩყთ თთუშსა მარტსა იე-სა დღესა შამშაფათსა (sic) (ე. ი. 19 წლისა გარდაცვლილა, 1809 წლის 15 მარტს, სამშაბათს. ე. თ.).

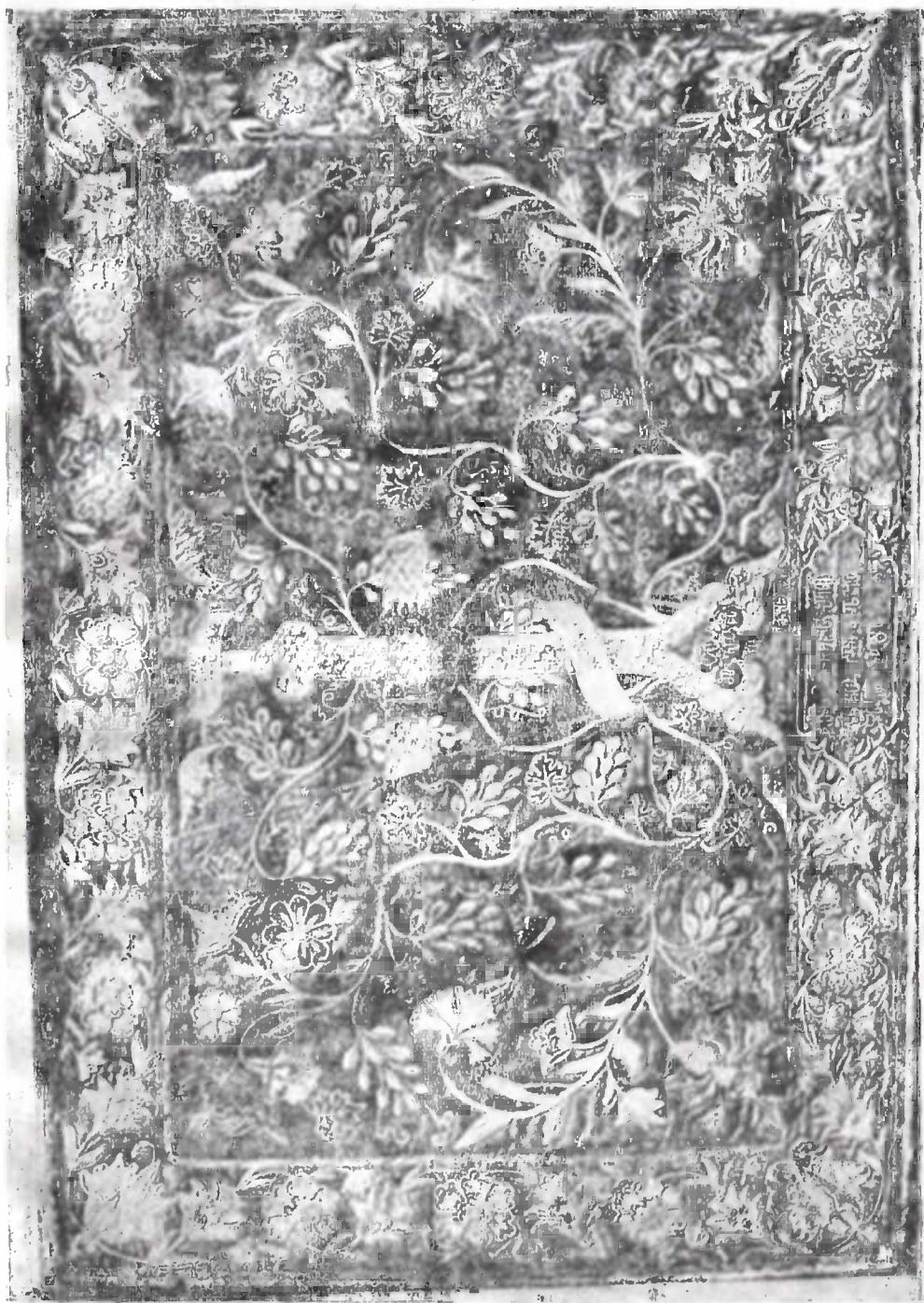
№ 3.

წითელი მაუდის დიდი საფარი, რომელზედაც შუაში ამოქარგულია ქართულად შემოსილი ქალი (სურ. 4). აშიები მდიდრულადაა შემკული ფოთლოვანი ორნამენტის სამი წყებით. ყველაფერი ეს ფაქიზადაა სირმით ნაქარგი. მაუდი ადგილადგილ ჩრჩილს შეუჭამია.

ვერ ვიტყვით, თუ ვის საფლავს ეფარა ეს საფარი, ვინაიდან მას წარწერა არა აქვს. მიუხედავად ამისა, ხელობა უეჭველყოფს, რომ იგი XIX საუკუნის პირველ ნახევარს ეკუთვნის.

№ 4.

ხავერდის საფარი (სურ. 5), რომელზედაც შუაში გამოხატულია თეთრი, ევროპული ტანისამოსით შემოსილი, და, ჩანს, ევროპულადვე თმაგაწყობილი გვირგვინოსანი ქალი. ზემოთ, აქეთ-იქით, ფრთოსანი ანგელოზები ხატია. აშია ვა-

სურ. 1

ზის ტოტებით, ფურცლებითა და მტევნებითაა შემკული. სურათები სირმითაა ამოქარგული.

ქვემოთ რუსული წარწერაა (მოგვყავს თანამედროვე ორთოგრაფიით):

1. Бесчеловечная смерть в цветущих летах расторгнув союз любви, разлучила
2. дочь князя Ивана Эрнстова Марию от любезных своих родительницы, сестер и братьев на веч
3. ное их рыдание, которая скончавшись 12-го сентября 1859 года, перешла из сего мира к невинной
4. сестре своей Дарии и драгоценному воспитателю, отцу своему, которого подобие с полным дарова
5. нием вполне усвоила себе сия умная, Божественною любовью и добродетелью украшенная Мария
6. которая просит читателей умиления со слезами о соединении ее со святыми.

როგორც ვხედავთ, ეს საფარი ეკუთვნის საფლავს თავად ივანე (ქსნის) ერისთავის ასულის მარიამისა, რომელიც გარდაცვლილა 1859 წლის 12 სექტემბერს. მას დარჩენია დედა და და-ძმანი, ხოლო უკვე გარდაცვლილი ჰყოლია მამა და ერთი და, სახელად დარია.

Handwritten signature or mark.

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია
(რედაქციას მოუვიდა 15.12.1948)

პასუხისმგებელი რედაქტორის მოადგილე პროფ. დ. დოლიძე

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის სტამბა, აკ. წერეთლის ქ., № 7
Типография Академии наук Грузинской ССР, ул. Ак. Церетели, № 7

ხელმოწერილია უკ. ფორმა 12.4.49	საბეჭდო ფორმათა რაოდ. 4,5
ანაწეობის ზომა 7×11	სააქტორო ფორმათა რაოდ. 5,5 ფორმა-
შეკვ. 137	ტირაჟი 1500
შე 02188	